

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از دیدگاه متخصصان برنامه درسی

Identifying the Characteristics of Student-Teachers Emotional literacy in the Perspective of Curriculum Experts

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۹/۲، تاریخ ارزیابی: ۱۴۰۲/۱/۴، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۵/۱

Gh.Bahador Motlagh, Dr. Gh.Ali
Ahmadi, Dr. S.Nasri, Dr. M.Imam
Jomeh

غلام بهادر مطلق^{۱*}، غلامعلی احمدی^۲، صادق نصری^۳،
محمد رضا امام جمعه^۴

Abstract: The training of productive and effective teachers is the task of education system. One of the things that can help the development and growth of the educational system is training teachers with high intelligence and emotional literacy. The main purpose of the research was to identify the emotional literacy characteristics of student teachers from the experts' point of view. This qualitative research was done by content analysis method. The participants in this research consist of 14 professors, curriculum specialists and psychologists who were selected through purposeful and snowball sampling. The criterion for the adequacy of the number of participants was theoretical saturation. The research data collection tool was a semi-structured in-depth interview. Validation of data was done through reliability and trustworthiness using alignment technique. Continuous and targeted analysis of data was done simultaneously with their collection using the content analysis method. Based on the findings of the research, four main components or content of knowledge related to students' characteristics and needs, knowledge related to teaching and classroom, personality characteristics and skills were obtained. A teacher should not only focus on cognitive characteristics and academic performance. Students should pay attention to the various dimensions of the student, including the emotional (attitude) dimension and not neglect this dimension in order to increase the motivation and interest of the students in the classroom and change the student's behavior.

Keywords: Curriculum, Emotional Literacy, Student-Teachers, Experts

چکیده: تربیت معلم مولد و اثربخش وظیفه آموزش و پرورش می باشد. یکی از مواردی که می تواند به توسعه و رشد نظام آموزشی کمک کند، تربیت معلمان با هوش و سواد عاطفی بالا می باشد. هدف اصلی پژوهش شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از دیدگاه متخصصان بود. این پژوهش کیفی و به روش تحلیل محتوا انجام شد. مشارکت کنندگان در این پژوهش متشکل از ۱۴ نفر از استادان، متخصصان برنامه ریزی درسی و روانشناسان می باشند که از طریق نمونه گیری هدفمند و از نوع گلوله برفی انتخاب شدند. معیار کفایت تعداد مشارکت کنندگان، اشباع نظری بود. ابزار گردآوری داده های پژوهش، مصاحبه عمیق نیمه ساخت مند بود. اعتباریابی داده ها از طریق اعتبارپذیری و اعتمادپذیری با استفاده از تکنیک همسوسازی صورت گرفت. تجزیه و تحلیل مستمر و هدفمند داده ها همزمان با جمع آوری آنها با استفاده از روش تحلیل محتوا صورت گرفت. بر اساس یافته های پژوهش چهار مولفه اصلی یا درون مایه شناخت و آگاهی از فراگیران، مدیریت کلاس درس، ویژگی های شخصیتی و مهارت ها به دست آمد. معلم نباید فقط به ویژگی های شناختی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان توجه کند بلکه باید به ابعاد گوناگون دانش آموز از جمله بعد عاطفی (نگرشی) توجه کند و از این بعد غافل نماند تا میزان انگیزه و علاقه دانش آموزان را به کلاس درس بیشتر کند و در رفتار دانش آموز تغییر ایجاد کند.

کلمات کلیدی: برنامه درسی، سواد عاطفی، دانشجومعلمان، متخصصان

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه تربیت دبیر شهیدرجایی، دانشکده علوم انسانی، تهران، ایران (نویسنده

مسئول). bahadormotlagh@yahoo.com

۲. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه تربیت دبیر شهیدرجایی، دانشکده علوم انسانی، تهران، ایران.

ahmadigholamali@gmail.com

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه تربیت دبیر شهیدرجایی، دانشکده علوم انسانی، تهران، ایران. s.nasri@srttu.edu

۴. دانشیار گروه علوم تربیتی، تربیت دانشگاه دبیر شهیدرجایی، دانشکده علوم انسانی، تهران، ایران.

m_r_imam@yahoo.com

مقدمه

نظام آموزش و پرورش مسئولیت سنگینی بر عهده دارد، چراکه تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان بر عهده این نهاد است. به همین دلیل دروس مختلف در آموزش و پرورش باید بتوانند از نظر محتوا نیازهای متنوع دانش آموزان را برآورده کنند. البته وجود یک محتوای خوب و کامل به تنهایی برای موفقیت کافی نیست، بلکه مهم تر از آن، وجود معلمانی است که بتوانند آن محتوا را با بیانی شیوا و جذاب در ذهن دانش آموز به تصویر بکشند. در این صورت نقش حساس و سرنوشت ساز معلمان و توجه به کیفیت تدریس آنها آشکار می شود. به علاوه، آموزش و پرورش متولی آموزش انواع سواد می باشد.

تأکید بر تکثروچندگانگی سواد که به ویژه در دو دهه اخیر مدافعان زیادی داشته است، حکایت از این حقیقت دارد که امروزه دیگر نمی توان سواد را جدای از ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و نهادی که در آن تثبیت شده است در نظر گرفت (Hadadi, 2016). سواد یک فرایند مادام العمر است. از انواع سواد می توان به سواد رایانه، سواد بومی^۱، سواد دیجیتالی^۲، سواد بصری^۳، سواد مدرسه ای^۴، سواد رسانه ای، سواد سلامت^۵، سواد عاطفی^۶، سواد فرهنگی^۷ و سواد اخلاقی^۸ اشاره کرد (Biale, 2009).

تعاریف مختلفی از سواد عاطفی وجود دارد، اما شاید ساده ترین، دقیق ترین و کاربردی ترین آنها این باشد: توانایی بیان احساسات با کلمات احساسی خاص (Hein, 2013). از نظر (Steine & Perry, 1997)، سواد عاطفی به بهبود روابط کمک می کند، روابط دوستانه را در میان افراد ایجاد می کند، احساسات جامعه را تشویق می کند و منجر به همکاری می شود که می تواند برای همه مفید باشد بنابراین سواد عاطفی به شکل بالقوه برای بهزیستی افراد و بهبود کیفیت روابط با دیگران مفید است (Camilleri et al., 2012).

مدارس از طریق آموزش سواد عاطفی به دانش آموزان کمک می کنند تا عواطف خود را بهتر بشناسند و تبدیل به شنوندگان بهتری شوند، در نتیجه نه تنها دانش آموزان را در مدرسه نگه می دارند، بلکه می بینند که سطح پیشرفت دانش آموزان افزایش می یابد (Cubukcu, 2014). با این حال، اکثر سیاست ها و شیوه های آموزشی فعلی در مورد سواد عاطفی صحبت نمی کنند و صدها مدرسه در سراسر کشور به جای استفاده از آنها سیاست های انضباطی که دانش آموزان

1. Indigenous literacy
2. Digital Literacy
3. Visual Literacy
4. School Literacy
5. Health Literacy
6. Emotional Literacy
7. Cultural Literacy
8. Moral Literacy

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از...

را از کلاس خارج می کنند را اعمال می کنند. در یک نظام آموزشی آموزش سواد عاطفی به کودکان اجازه دسترسی به برنامه درسی پنهان^۱ را می دهد تا بتوانند یاد بگیرند چگونه نسبت به استرس و کنترل آن واکنش نشان دهند (Stevens, 2012).

غالب صاحب نظران بر این باورند که هنوز چرخه ی آموزش و پرورش بر پایه ی یک حرکت سنتی و عمدتاً حول محور آموزش شناختی می چرخد و پرورش شایستگی های عاطفی نادیده انگاشته شده و یا کمتر مورد توجه قرار گرفته از این رو، نقش بعد عاطفی در فرایند یاددهی-یادگیری قابل تامل به نظر می رسد. مدارس از مهمترین نهادهای اجتماعی و اصلی ترین رکن تعلیم و تربیت هستند که هدایت و رشد همه جانبه ی دانش آموزان در ابعاد اجتماعی، شناختی، و عاطفی و روانی را بر عهده دارند (Sheehan, 2009). از طرفی، غالب صاحب نظران آموزشی و تربیتی معتقدند که یادگیری شایستگی های عاطفی به همان اندازه ی یادگیری های شناختی مانند ریاضی و خواندن اهمیت دارد. زیرا عواطف؛ به مثابه نیروی انگیزشی و پویایی در تحول شناخت محسوب می شوند و شناخت و عاطفه دو جزء مستقل، اما مکمل یکدیگرند (Goleman, 1997). نظام آموزشی ایران به معلمان دانش و مهارت می دهد، چه بهتر که نگرش لازم را به معلمان هم بدهد.

تعدادی از صفات مختلف سواد عاطفی معلمان عبارتند از: شفقت، شور و شوق، بخشش، خوش بینی، اقتدار، ارتباط، اعتماد به نفس، عدالت اجتماعی (Michalak & Goralska, 2012). تحقیقات انجام شده نشان می دهد که تمام این ویژگی ها برای معلمان برای ایجاد یک محیط یادگیری مثبت و جامع در مدارس اهمیت دارد. معلمان می توانند مهارت های بین فردی و درون فردی خود را توسعه دهند و مهارت هایی را برای ارائه تدریس فراهم کنند که در نتیجه ی آن انگیزه بهبود یافته و یادگیری دانش آموزان را تقویت کنند.

صلاحیت های اجتماعی - عاطفی معلمان، از جمله توانایی شناسایی و تنظیم عواطف، ایجاد روابط مثبت و تصمیم گیری مسئولانه برای رشد اجتماعی - عاطفی دانش آموزان بسیار مهم است. با این حال، تحقیقات کمی در مورد صلاحیت های اجتماعی-عاطفی و سواد عاطفی معلمان انجام شده و حتی تحقیقات کمتری بر صلاحیت های اجتماعی-عاطفی دانشجو معلمان متمرکز شده است. اطلاعات کمی در مورد چگونگی تأثیر سطح مهارتهای اجتماعی-عاطفی دانشجو معلمان به طور کلی وجود دارد. پرداختن به خلاءهای پژوهشی در ادبیات در این زمینه می تواند درک بهتری از رشد صلاحیت های اجتماعی - عاطفی معلمان پیش از خدمت و دانشجومعلمان ارائه دهد (Rodriguez Alcocer, 2019).

آموزش دانشجو معلمان فرصتی را برای معلمان آینده فراهم می کند تا در مورد یادگیری اجتماعی و عاطفی یاد بگیرند و مهارت های جدیدی کسب کنند که به آنها امکان می دهد

تلفیق یادگیری اجتماعی و عاطفی در کلاس ها را تسهیل کنند. علاوه بر این، داوطلبان معلمی باید به عنوان بخشی از برنامه آماده سازی خود، آموزش یادگیری اجتماعی و عاطفی را ببینند و برنامه های عملی اصول یادگیری اجتماعی و عاطفی را در شرایط مختلف تجربه کنند (Garner, Bender & Fedor, 2018 Palomera, Fernández-Berrocal & Brackett, 2008, Schonert-Reichl, Kitil & Hanson-Peterson, 2017). ارائه تجربیاتی به معلمان پیش از خدمت که دانش، مهارت و اعتماد به نفس آنها را افزایش می دهد، باعث بهبود عملکرد یادگیری اجتماعی و عاطفی و رضایت شغلی آنها می شود (Jennings & Greenberg, 2009). علاوه بر این، آموزش معلمان نقشی اساسی در رسیدگی به نگرانی های معلمان قبل از خدمت در مورد اجرای برنامه های یادگیری اجتماعی و عاطفی دارد، و به عنوان راهی برای ارتقا آمادگی و تغییر آنها، کمک به آنها برای غلبه بر هرگونه مقاومت برای اتخاذ شیوه های جدید دارد، ترویج یادگیری اجتماعی و عاطفی معلمان در تعاملات روزمره دانش آموزان بر رفتارها و عواطف دانش آموزان تأثیر می گذارند و هنگامی که دانش آموزان با آنها روابط محکم برقرار می کنند، منبع الهام و الگویی برای آنها می شوند (Matson, 2017., Oberle, Schonert-Reichl, 2016., Huitt, 2009).

وقتی مدرسان صریحاً مهارت های اجتماعی و عاطفی را از طریق برنامه های یادگیری اجتماعی و عاطفی به دانشجویان آموزش می دهند، نه تنها عملکرد تحصیلی را بهبود می بخشند، بلکه رفتارهای اجتماعی را نیز افزایش می دهند، با محیط سازگاری بهتری پیدا می کنند، کاهش مشکلات را به همراه دارد و سلامتی جسمی و روانی آنها را افزایش می دهند (Durlak et al, 2011, Zins, 2004). شواهد قابل توجهی وجود دارد که نشان می دهد رشد مهارت های اجتماعی - عاطفی دانش آموزان به میزان قابل توجهی به صلاحیت های عاطفی و اجتماعی معلمان بستگی دارد (Jennings & Greenberg, 2009., Weissberg, Domitrovich & Dusenbury, 2013).

علاوه بر این، وقتی معلمان عواطف خود و دیگران را تشخیص و تأیید می کنند و از چگونگی تأثیر این رفتار بر آنها آگاه هستند، هنگام تصمیم گیری در مورد یادگیری دانش آموزان، شیوه های آموزشی و مدیریت کلاس، مسئولیت پذیرتر می شوند (Sheppard & Levy, 2019). همچنین، هنگامی که معلمان شایستگی های اجتماعی و عاطفی را در کلاس نشان دادند و از طریق تعامل روزانه با دانش آموزان خود، این مهارت ها را تمرین کردند، دانش آموزان روش های بهتری برای تعامل با همسالان و بزرگسالان خود ایجاد کردند، فضای کلاس بهبود یافت و سطح زورگویی کاهش یافت (Bouchard & Smith, 2017., Zhang & Nurmi, 2012).

آگاهی از عواطف خود، توانایی تشخیص و درک عواطف دیگران، توانایی استفاده از واژگان عواطف و بیان آنها، ظرفیت مشارکت و همدلی، توانایی تشخیص تجربه عاطفی ذهنی از بیان عواطف

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از...

بیرونی، مقابله انطباقی با عواطف منفور و شرایط ناراحت کننده، آگاهی از ارتباطات عاطفی در روابط و توانایی خودکارآمدی عاطفی، هشت مولفه مهارت های صلاحیت عاطفی معلمان می باشد (Sarni, 1999).

در یک مدرسه، برنامه درسی سواد عاطفی باید مستقیماً با استفاده از طیف وسیعی از دانش، مهارت، تجربه و احساس پرورش یابد. که شامل مواردی از جمله شناخت آگاهانه، به ویژه در گسترش واژگان عواطف، درک افکار، عواطف، و اقدامات مربوط به یادگیری و موفقیت، تصمیم گیری و روابط، مدیریت عواطف به طوری که بتوانیم بدون نقض منافع دیگران در تأمین نیازهای خود موثرتر باشیم. عزت نفس را ارتقا دهیم تا افراد احساس خوبی نسبت به خود و یکدیگر داشته باشند. مدیریت تعارض برای دستیابی به نتایج برد-برد از طریق مدیریت موثر و بهتر خشم، مهارتهای بین فردی، درک گروهها برای کمک موثرتر در تنظیمات گروه، مهارت های ارتباطی برای ارتقاء بیان مناسب عواطف و افکار موثر می باشد (Rodriguez Alcocer, 2019).

براساس پژوهش (Madalinska-Michalak and Goralasca, 2012). مولفه های صلاحیت عاطفی معلم شامل (۱) مهارت های ابتدایی صلاحیت عاطفی معلم (آگاهی از حالات عاطفی خود، تشخیص عواطف سایر افراد دانش آموزان، نامگذاری حالات عاطفی فردی)، (۲) دانش و مهارت هایی که باعث ایجاد احساس کارآیی عاطفی می شوند (سطح مناسب از عمق عواطف، مقابله انطباقی با عواطف، احساس کارایی عاطفی)، (۳) دانش و مهارت های مورد استفاده در روابط با دانش آموزان (درک احساسات عاطفی دانش آموزان، استفاده از اطلاعاتی که دانش آموزان در اختیار دارند، دانش مربوط به تأثیر بیان عاطفی بر دانش آموزان، آگاهی از جنبه های تعیین کننده ماهیت روابط بین فردی در مدارس).

مطالعه (Rais et al, 2012). نشان داد مربیانی که اجرای با کیفیت بالایی داشتند و واحدهای احساسی بیشتری را آموزش می دادند، دانش آموزانی با نمرات بالاتری در زمینه شایستگی اجتماعی، حل مسئله اجتماعی و سواد عاطفی داشتند. مطالعه (Miyashiro, 2012) با استفاده از سواد عاطفی نشان داد که برنامه های سواد عاطفی در مدارس به دانش آموزان، والدین و کارکنان مدرسه یاد می دهد که عواطف را به اندازه کافی شناسایی، بیان و مدیریت کنند. شواهد جدیدی وجود دارد که نشان می دهد رابطه عاطفی نامناسب معلم و دانش آموز، تنش ها و معضلاتی را به وجود می آورد، که نشان دهنده عدم امنیت در رابطه ی عاطفی آنها است (Hagenauer, Hascher & Pillen, Beijaard & den Brok, 2013). Volet, 2015) نشان داده اند که روابط بین فردی شکل گرفته بین معلمان و دانش آموزان قوی ترین پیش بینی کننده شادی (رابطه مثبت) و اضطراب (رابطه منفی) معلمان است، در حالی که عدم نظم و انضباط در کلاس بهتر تجربه خشم معلمان را پیش بینی می کند. در

پژوهشی با بررسی ارتقا صلاحیت اجتماعی - عاطفی معلمان قبل از خدمت نتایج بیانگر ارتباط بین آموزش و یادگیری علمی، تغییر از آموزش معلم محوری به دانش آموز محوری و تمایل به ادامه یادگیری مربوط به آموزش یادگیری اجتماعی عاطفی می باشد (Aspelin, 2019). نتایج به دست آمده از پروژه سواد عاطفی مدارس اسپانیا، بیانگر آن است که خود مدیریتی و آگاهی اجتماعی کمتر توسعه یافته اند و باید هنگام کار یا آموزش، مهارتهای اجتماعی و عاطفی در دانش آموزان استفاده شود. بنابراین، این اطلاعات می تواند به تقویت آموزش معلمان برای تمرکز بر آن ابعاد کمک کند (Aguilar, Lopez-Cobo, Cuadrado & Isabel, 2019). یافته های پژوهش (Edwards, 2021) نشان می دهد که تعامل عاطفی بر تصمیم گیری ارزیابی معلمان قبل از تدریس تأثیر گذاشته است. نتایج نشان می دهد که روابط بین فردی معلم و دانش آموز به ویژه نقش مهمی در تجربیات عاطفی معلمان در کلاس دارد. تربیت معلمان مولد و اثربخش وظیفه آموزش و پرورش می باشد.

پژوهش های متعددی به بررسی سواد عاطفی پرداخته اند که می توان به برخی از آنها از جمله مطالعه آموزش سواد عاطفی و پیشرفت تحصیلی (Cubukcu, 2014)، ویژگی های سواد عاطفی معلمان (Michalak & Goralska, 2012)، صلاحیت های اجتماعی و عاطفی معلمان (Rodriguez Alcocer, 2019)، بهبود عملکرد تحصیلی، رفتار های اجتماعی، روانی و رضایت شغلی معلمان (Jennings & Greenberg, 2009)، شناسایی، بیان و مدیریت عواطف (Miyashiro, 2012)، تأکید بر دانش آموز محوری میل و علاقه به یادگیری عاطفی و اجتماعی (Aspelin, 2019)، و رابطه تعامل عاطفی و تصمیم گیری عاطفی (Edwards, 2021) اشاره کرد. بر اساس شواهد موجود می توان گفت که در دانشگاه ها بویژه دانشگاه فرهنگیان سواد عاطفی و ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان مورد توجه قرار نگرفته است. آموزش دانشجومعلمان در زمینه سواد عاطفی باعث ایجاد دانش، شایستگی و مهارت جدیدی در آنها می شود، و بهبود عملکرد یادگیری اجتماعی و عاطفی و رضایت شغلی آنها را به همراه دارد. توجه به آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجو معلمان شرط اصلی برنامه های مربوط به ارتقای سواد عاطفی در جامعه است. شناسایی ویژگی های عاطفی دانشجومعلمان همراه با برنامه درسی سواد عاطفی در دانشگاه فرهنگیان، می تواند کمک قابل توجهی به این امر بنماید و موجب توسعه آگاهی مطلوب دانشجومعلمان در جامعه، نسبت به ابعاد گوناگون سواد عاطفی و رفع عملکرد ضعیف مدارس و دانشگاه فرهنگیان در مورد سواد عاطفی شود، چراکه یک معلم می تواند در تمام زمینه ها به یاری فرزندان این جامعه بیاید و دگرگونی در جامعه ایجاد کند. با توجه به اهمیت موضوع و همچنین بررسی های صورت گرفته (طبق جستجوی محقق) تا کنون پژوهشی در راستای شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجو معلمان صورت نگرفته و این

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از...

نیازمند بررسی چنین پژوهشی در کشور است. بدین منظور مساله اصلی پژوهش شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجو معلمان از دیدگاه متخصصان می باشد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ رویکردی از نوع مطالعات کیفی است. در این روش پژوهشگر قبل از شروع تحلیل داده ها، از تئوری یا پژوهش های قبلی موجود برای ایجاد کدهای اولیه استفاده نمی کند (Bazargan, 2011). اطلاعات با مصاحبه های نیمه ساختارمند از متخصصان حوزه برنامه درسی و روانشناسی تربیتی جمع آوری شده است.

شرکت کنندگان در پژوهش

جامعه آماری کلیه صاحب نظران و متخصصان و روانشناسان به ویژه متخصصانی می باشد که در مدارس، تربیت معلم یا دانشگاه فرهنگیان تدریس داشته اند. نمونه آماری در این پژوهش مصاحبه شوندگان (۱۴ نفر) شامل استادان، متخصصان برنامه ریزی درسی و روانشناسان می باشند که از طریق نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند. ملاک انتخاب شرکت کنندگان، دانشجوی دکتری یا دکتری رشته های برنامه ریزی درسی و روانشناسی تربیتی بوده است که در دانشگاه شهید رجایی یا فرهنگیان تدریس داشته و با برنامه درسی سواد عاطفی آشنایی لازم را داشته باشد. از میان مصاحبه شوندگان ۴ نفر زن و ۱۰ نفر مرد و از نظر مرتبه علمی ۱ نفر دانشجوی دکتری، ۲ نفر مربی، ۷ نفر در مرتبه استادیاری، ۳ نفر در مرتبه دانشیاری و ۱ نفر استاد بودن. مشخصات دموگرافیک مصاحبه شونده های بخش کیفی در جدول (۱) ارائه شده است:

جدول شماره (۱): مشخصات دموگرافیک مصاحبه شوندگان

کد شرکت کننده	جنسیت	سابقه کار	مرتبه علمی	کد شرکت کننده	جنسیت	سابقه کار	مرتبه علمی
۱	مرد	۱۲	استادیار	۸	مرد	۱۲	مربی
۲	زن	۳۲	استاد	۹	زن	۱۲	استادیار
۳	مرد	۲۷	استادیار	۱۰	مرد	۲۰	استادیار
۴	مرد	۱۸	مربی	۱۱	زن	۱۳	استادیار
۵	مرد	۲۹	دانشیار	۱۲	مرد	۹	دانشیار
۶	مرد	۲۸	دانشجو دکتری	۱۳	مرد	۱۵	استادیار
۷	مرد	۳۱	استادیار	۱۴	زن	۱۱	دانشیار

ابزار و شیوه اجرای پژوهش

جمع آوری داده های این مطالعه از طریق مصاحبه عمیق نیمه ساختاری صورت گرفت. مدت هر مصاحبه ثابت نبود، بسته به موقعیت و روند آن تعیین می شد. از راهبرد تحلیل محتوا برای تحلیل داده های متنی استفاده شد. در این روش کدگذاری به طور مستقیم از داده های خام انجام می شود (Adib Haj Bagheri, Parvizi, and Salsali, 2011). بنابراین، برای کشف ویژگی های سواد عاطفی در این تحقیق، به طور مستقیم با داده های خاصی سروکار داریم که هیچ گونه تحلیلی درباره آن صورت نگرفته است. به همین سبب، این رویکرد انتخاب شده است. تجزیه و تحلیل مستمر و هدفمند داده ها همزمان با جمع آوری آنها صورت گرفت. بعد از انجام مصاحبه، ابتدا به محتوای ضبط شده مصاحبه ها گوش داده شد و بعد از به دست آوردن دید کلی نسبت به آن ها، تمام مصاحبه ها مکتوب گردید. سپس متن مکتوب مصاحبه ها سطر به سطر خوانده شد و جملات و عبارات مهم تعیین و کدها بر اساس واحدهای معنی برگرفته از توصیفات شرکت کنندگان کشف گردید. بر اساس شباهت کدها، ادغام و دسته بندی صورت گرفت. مصاحبه ها پس از چندین بار مرور، به کوچکترین واحدهای تشکیل دهنده و معنی دار خود (کد) شکسته و پس از بازخوانی، بر اساس تشابه معنی طبقه بندی شدند. در نهایت، مقوله ها بر اساس ارتباط احتمالی با یکدیگر، در طبقات جداگانه ای با عنوان مضامین قرار گرفتند. به منظور در نظر گرفتن ملاحظات اخلاقی، متخصصان قبل از شرکت در مصاحبه، فرم رضایت نامه برای شرکت در مطالعه را که شامل تعهد پژوهشگر (مصاحبه کننده) در مورد رازداری مطالب گفته شده مصاحبه شوندگان بود، تکمیل کردند. مصاحبه تا رسیدن به غنای لازم و اشباع اطلاعات ادامه یافت؛ به این معنی که با ادامه مصاحبه، اطلاعات جدیدی به داده ها اضافه نمی شد. برای تأمین روایی و پایایی مطالعه از روش ارزیابی (Lincoln and Guba, 1995) استفاده گردید که معادل روایی و پایایی در تحقیقات کمی است. (2002) Homan با مطرح کردن مفهوم قابلیت اعتماد پژوهش، چهار معیار اعتبارپذیری^۱، انتقال پذیری^۲، قابلیت اطمینان^۳ و تاییدپذیری^۴ را به عنوان جایگزین هایی برای معیار کلاسیک اعتبار و پایایی ارائه کرده اند که این ملاکها امروزه در اغلب پژوهش های کیفی به جای دو ملاک اعتبار و پایایی مورد استفاده قرار می گیرند. در پژوهش حاضر برای ارزش واقعی بودن، پس از استخراج مؤلفه ها به شرکت کنندگان مراجعه شد و آن ها مقوله های استخراج شده را تایید کردند. برای کاربردی بودن یا قابلیت اجرا، پژوهشگر دوباره با ۳ متخصص دیگر مصاحبه نمود که یافته

- 1- Credibility
- 2-Transferability
- 3-Consistency
- 4-Confirm ability

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از...

جدیدی به دست نیامد. برای ثبات و پایداری نیز سؤالات مشابه در قالب های مختلف برای شرکت کنندگان مطرح شد و آنان پاسخ های همسان و غیر متناقضی به سؤالات مشابه دادند. مبتنی بر واقعیت بودن پژوهش به این معنی است که فرایند پژوهش خالی از هرگونه تعصب باشد؛ به این منظور کدگذاری توسط متخصص دیگری نیز انجام شد و مراتب مذکور تکرار گردید. در نهایت، ضریب پایایی کدگذاری (Pi) ۰/۸۳ به دست آمد که توافق نزدیک کدگذاران و اعتبار فرایند کدگذاری را نشان می دهد.

یافته ها

با بررسی عمیق و چندین باره متن پیاده شده مصاحبه ها مطابق جدول ۲ چهار مقوله کلی و ۳۰ زیرمقوله در زمینه شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان استخراج شد. جدول شماره (۲): مقوله ها و زیرمقوله های استخراج شده از مصاحبه ها

مقوله ها	زیرمقوله ها	کدها	نمونه مصاحبه
شناخت آگاهی و فراگیران	آشنایی با مراحل مختلف رشد	۱،۳،۴،۶،۷،۹،۱۰، ۱۲،۱۴	کد۱: « معلمان میبایست با مراحل رشد کودک و دوره های سنی مختلف آشنا باشد». کد ۹: «آشنایی با دوره های رشد افراد می تواند به معلمان در تشخیص عواطف و تعامل با آنها کمک کند».
	شناسایی نیازهای جسمانی، روانی، عاطفی، رفتاری و اجتماعی فراگیران	۱،۲،۳،۴،۵،۶،۸،۹،۱۰، ۱۱،۱۲،۱۳،۱۴	کد۳: « معلمان باید در کلاس های درس به وضعیت جسمی و روانی اجتماعی دانش آموزان توجه کنند». کد۱۴: «شناخت ویژگی های جسمانی، روانی و عاطفی دانش آموزان درارتباط موثر معلم با آنها کمک می کند».
	آگاهی و درک مناسب از مشکلات فراگیران	۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۹، ۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴	کد ۱۰: «در کلاس درس باید به همه مشکلات دانش آموزان توجه شود». کد۷: « معلم باید مشکلات دانش آموزان را درک کند و نسبت به آنها بازخورد مناسب بدهد».
	توجه به تفاوت های فردی	۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸، ۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۴	کد۶: « بدون شک دانش آموزان کلاس درس همه مثل هم نیستند». کد۲: « معلمان باید درابراز احساسات و عواطف

<p>خود به تفاوت های دانش آموزان خود توجه کنند».</p>			
<p>کد ۳: « هر کدام از دانش آموزان کلاس ممکنه تفکرات و ایده های خاص خود را داشته باشند». کد ۵: «معلمان باید بدانند عقاید و باورهای دانش آموزان نسبت به کلاس و مدرسه با هم متفاوت می باشند».</p>	<p>۱،۲،۴،۵،۶،۷،۸،۱۰،۱۱،۱۳،۱۴</p>	<p>شناسایی تفکرات، عقاید و ایده های فراگیر</p>	
<p>کد ۱۲: « معلمان باید ضمن توجه به اهداف شناختی به اهداف عاطفی توجه کند». کد ۸: « برای آموزش سواد عاطفی معلم باید با روش های مختلف تدریس آشنا باشد».</p>	<p>۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳</p>	<p>توجه به برنامه درسی سواد عاطفی(اهداف، روش تدریس، ارزشیابی و ..)</p>	
<p>کد ۴: « معلمان می توانند دانش آموزان را ترغیب کنند تا احساسات خود را ابراز کنند». کد ۲: « دانش آموزان باید تشویق شوند تا برای کلاس درس آماده شوند».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۳،۱۴</p>	<p>ایجاد انگیزه در فراگیر</p>	<p>مدیریت کلاس</p>
<p>کد ۱: « معلمان در تدریس خود باید بدانند از چه نظریه ای استفاده می کنند». کد ۱۰: « از جمله نظریه هایی که می توان برای آموزش عواطف استفاده کرد دیدگاه انسان گرایی هست».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۵،۷،۸،۱۰،۱۲،۱۳،۱۴</p>	<p>آشنایی با اصول و قواعد و نظریات یادگیری</p>	
<p>کد ۱۱: « معلمان میبایست محتوای درس را به شکلی ارائه کنند که برای دانش آموزان قابل درک باشد». کد ۶: « هرچه مفاهیمی که تدریس می شود ساده تر و روشنتر و واضح تر باشد یادگیری بهتر شکل می گیرد».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۶،۷،۸،۱۰،۱۱،۱۲،۱۴</p>	<p>ارائه درس به صورت روشن و قابل فهم</p>	

<p>کد ۱۳: « محتوا اگر به درستی سازماندهی شود یادگیری بهتر اتفاق می افتد». کد ۷: « تنظیم محتوا به شکل ساده و عینی به فراگیران کمک می کند که مطالب را سریع تر یاد بگیرند».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۵،۷،۸،۹، ۱۰،۱۲،۱۳،۱۴</p>	<p>سازماندهی مناسب محتوای دروس</p>	
<p>کد ۱: « دانش آموزان باید تشویق شوند تا در مبحث های کلاسی مشارکت فعالی داشته باشند». کد ۱۴: « شرکت در بحث های کلاسی به ابراز عواطف و احساسات دانش آموزان کمک می کند».</p>	<p>۱،۳،۴،۵،۶،۸،۹،۱ ۰،۱۱،۱۲،۱۳</p>	<p>مشارکت در مباحث درسی</p>	
<p>کد ۱۲: « معلمان باید آمادگی برای حضور در کلاس درس را داشته باشد و به کیفیت آموزش برای همه اهمیت دهند». کد ۳: « معلمان در دادن تکالیف و بازخوردهای مناسب، واداشتن دانش آموزان به تفکر و توجه به رفتار و اعمال خود به عنوان الگو عدالت را رعایت کنند».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۷،۸،۹،۱ ۰،۱۲،۱۴</p>	<p>عدالت آموزشی</p>	
<p>کد ۱۱: « معلم باید خوش اخلاق باشد و دانش آموزان را به رعایت تقوا و رعایت اصول اخلاقی توصیه کند». کد ۵: « دانش آموزان در کلاس باید به پیام ها و کلماتی که بیانگر ارزش های اخلاقی هست توجه کنند».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸، ۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳، ۱۴</p>	<p>اخلاق مداری</p>	
<p>کد ۷: « از ویژگی های معلمان خوب این است که همه دانش آموزان خود را دوست بدارند». کد ۵: « معلمان اگر به دانش آموزان کلاس خود علاقه مند نباشند چندان در کلاس موفق نیستند».</p>	<p>۱،۳،۴،۵،۶،۷،۹،۱ ۰،۱۱،۱۳،۱۴</p>	<p>عشق و علاقه به معلمی</p>	

<p>کد ۶: « معلم با گذشت صحیح و به هنگام خویش، فضای درس و کلاس را آرام می کند و دانش آموز در این فضا بهتر پرورش پیدا می کند». کد ۱: « اگر فراگیر در کلاس بارها مسئله ای را متوجه نشد می توان با صبر و حوصله و مهربانی به او آموزش داد».</p>	<p>۱،۲،۳،۵،۶،۷،۸،۹، ۱۱،۱۲،۱۳،۱۴</p>	<p>داشتن سعه صدر</p>	<p>شخصیتی</p>
<p>کد ۱۱: « معلم مسئولیت پذیر دانش آموز مسئولیت پذیر بار خواهد آورد». کد ۵: « معلم می تواند به هر یک از بچه های کلاس مسئولیت بدهد و از آنها بخواهد که نسبت به آن متعهد باشد».</p>	<p>۲،۳،۴،۵،۶،۷،۹،۱ ۰،۱۱،۱۳،۱۴</p>	<p>مسئولیت پذیری و تعهد</p>	
<p>کد ۴: « معلم اگر از لحاظ جسمانی و روانی سالم باشد بهتر می تواند به دانش آموزان کمک کند». کد ۱۳: « دانش آموزان با معلمی که از لحاظ جسمانی و روانی سالم هست بهتر ارتباط برقرار می کنند».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۶،۸،۹،۱ ۱،۱۲،۱۳،۱۴</p>	<p>سلامت جسمانی و روانشناختی</p>	
<p>کد ۱۰: « استفاده از روش های جدید در کلاس درس دانش آموزان را خلاق بار می آورد». کد ۸: « معلم می تواند از دانش آموزان بخواهد که پاسخ های متنوعی بدهند و برای پاسخ سوالات تحقیق و جست و جو کنند».</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۷،۸،۹،۱ ۰،۱۱،۱۳</p>	<p>مبتکر و خلاق</p>	
<p>کد ۷: « معلمان هرچه بیشتر به جنبه های عاطفی و انسانی در کلاس توجه کنند بیشتر می توانند به کارآمدی تدریس خود امیدوار باشند ». کد ۲: « تعلیم و تربیت لازم و ملزوم همدیگر هستند بنابراین باید در مدارس علاوه بر بعد آموزش به مسائل تربیتی هم</p>	<p>۱،۲،۶،۷،۹،۱۰،۱۱ ۱۲،۱۳،۱۴،</p>	<p>تسلط بر مباحث تربیتی</p>	

توجه شود».			
کد۴: « معلم باید احساسات و عواطف دانش آموزان را تشخیص و درک کند». کد۳: « یک معلم خوب به احساسات، عواطف و ارزش های دانش آموزان احترام می گذارد و بازخورد مناسب می دهد».	۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸، ۱۰،۱۲،۱۴	درک احساسات و عواطف و ارزش های فراگیران و احترام به آنها	
کد۱۳: « معلمان شوخ طبع و بذله گو بهتر می توانند با دانش آموزان خود ارتباط برقرار کنند». کد۱: « شوخی نمک کلاس است و به شادی و نشاط در کلاس کمک می کند».	۱،۳،۴،۶،۷،۸،۹،۱۰، ۱۲،۱۳،۱۴	شوخ طبعی و بذله گویی	
کد۶: « دانش آموزان به لباس و پوشش ظاهری معلم توجه خاصی دارند». کد۹: « چقدر خوب است که معلمان با پوشش ساده اما شیک و مناسب در کلاس حاضر شوند».	۱،۲،۳،۴،۵،۶،۷،۸، ۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳، ۱۴	آراستگی ظاهری	
کد۲: « معلمی موفق است که در کلاس بتواند با صداقت رفتار کند». کد۱۲: « معلم باید به موضوع صداقت در کلاس توجه کرده و دانش آموزان را به انجام این کار تشویق کند».	۱،۲،۴،۵،۶،۱۰،۱۱، ۱۲،۱۳،۱۴،	صداقت	
کد۷: « وقتی معلم خودش را خوب بشناسد از توانایی هایش به خوبی استفاده می کند». کد۱۰: « معلمانی که شناخت کافی نسبت به خود دارند در شیوه ابراز احساسات خود بهتر عمل می کنند».	۱،۲،۴،۵،۶،۷،۸،۹، ۱۰،۱۱،۱۲،۱۳	خودآگاهی	

مهارتها	برقراری ارتباط	۱،۲،۳،۵،۶،۷،۱۰،۱ ۱،۱۳،۱۴	کد۵: « معلمان از لحظه ورود به کلاس تا پایان کلاس در حال ارتباط با دانش آموزان هستند». کد ۱۰: « معلمانی که بهتر با دانش آموزان ارتباط برقرار می کنند در حل مشکلات تحصیلی، عاطفی و زوایای آنها موفق تر هستند».
	خودتنظیمی	۲،۳،۴،۶،۷،۸،۹ ۱۲،۱۳،۱۴	کد۲: « معلم می تواند به دانش آموزان کمک کند با برنامه ریزی درست به انجام تکالیف و کارهای زندگی بپردازد». کد۱۴: « فراگیران دارای یادگیری خود تنظیمی بالا تمایل و علاقه درونی به درسها دارند و برای تکمیل تکالیف درسی از خود فعالیت بیشتری نشان می دهد».
	مسئولیت پذیری	۱،۳،۵،۶،۷،۸،۹،۱ ۱،۱۲،۱۳،۱۴	کد ۱۱: « معلمانی که به کلاس خود مسئول و متعهدتر هستند مایلند تلاش بیشتری داشته باشند». کد ۶: « هرچه معلمان در کلاس خود متعهدتر باشند انگیزه بیشتری برای انجام کارها در کلاس دارند و دانش آموزان مسئولیت پذیر بار می آیند».
	ابراز وجود	۲،۳،۴،۶،۷،۸،۹،۱ ۰،۱۳،۱۴	کد ۸: « معلمان در کلاس میبایست قدرت نه گفتن به دیگران را به دانش آموزان یاد بدهند». کد ۳: « دانش آموزانی که در کلاس جسارت دفاع از خود را به شکل منطقی دارند در کلاس موفق تر هستند».
	مدیریت عواطف و احساسات	۱،۲،۴،۵،۶،۷،۸،۱ ۰،۱۱،۱۲،۱۴	کد ۱: « معلمان با شناخت عواطف و احساسات دانش آموزان می توانند مسائل و مشکلات رفتارهای آنها را مدیریت کنند». کد ۳: « دانش آموزانی که در کلاس از احساسات و عواطف

<p>خود به موقع استفاده می کنند نزد معلم و همکلاسی ها محبوبتر هستند.»</p>			
<p>کد ۱۳: «معلمان از طریق شادی سازی در کلاس می توانند با دانش آموزان ارتباط نزدیکتری برقرار کنند». کد ۹: «اگر معلمان دانش آموزان را به خوبی درک کنند دانش آموزان روابط عمیق تری با همکلاسی ها و جامعه شان ایجاد می کنند.»</p>	<p>۱،۲،۳،۴،۵،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۲</p>	<p>همدلی</p>	

جدول ۲ نشان می دهد، ویژگی های معلمان با سواد عاطفی از چهار مؤلفه، شناخت و آگاهی از فراگیران، مدیریت کلاس، ویژگی های شخصیتی و مهارت ها، تشکیل شده است. مؤلفه مربوط به شناخت و آگاهی از فراگیران شامل آشنایی با مراحل ختلف رشد، شناسایی نیازهای جسمانی، روانی، عاطفی، رفتاری و اجتماعی فراگیران، آگاهی و درک مناسب از مشکلات فراگیران، توجه به تفاوت های فردی، شناسایی تفکرات، عقاید و ایده های فراگیران می باشد. کد ۹: «آشنایی با دوره های رشد افراد می تواند به معلمان در تشخیص عواطف و تعامل با آنها کمک کند». کد ۲: «معلمان باید دربراز احساسات و عواطف خود به تفاوت های دانش آموزان خود توجه کنند». کد ۳: «معلمان باید در کلاس های درس به وضعیت جسمی و روانی اجتماعی فراگیران توجه کنند». کد ۷: «معلم باید مشکلات دانش آموزان را درک کند و نسبت به آنها بازخورد مناسب بدهد». کد ۵: «معلمان باید بدانند عقاید و باورهای فراگیران نسبت به کلاس و مدرسه با هم متفاوت می باشند». مؤلفه مربوط به مدیریت کلاس شامل زیرمؤلفه های استفاده از برنامه درسی سواد عاطفی (اهداف، روش تدریس، ارزشیابی و ..)، ایجاد انگیزه در فراگیران، عدالت آموزشی، آشنایی با اصول و قواعد و نظریات یادگیری، تعامل با فراگیران، ارائه درس به صورت روشن و قابل فهم، سازماندهی مناسب محتوای دروس، مشارکت در مباحث درسی، ارزشیابی متناسب با اهداف و محتوای تدریس می باشد. کد ۱۲: «معلمان باید ضمن توجه به اهداف شناختی به اهداف عاطفی توجه کند». کد ۲: «دانش آموزان باید تشویق شوند تا برای کلاس درس آماده شوند». کد ۱۰: «از جمله نظریه هایی که می توان برای آموزش عواطف استفاده کرد دیدگاه انسان گرایی هست». کد ۶: «هرچه مفاهیمی که تدریس می شود ساده تر و روشنتر و واضح تر باشد یادگیری بهتر شکل می گیرد». کد ۷: «تنظیم محتوا به شکل ساده و عینی به فراگیران کمک می کند که مطالب را سریع تر یاد بگیرند». کد ۱۴: «شرکت در بحث

های کلاسی به ابراز عواطف و احساسات دانش آموزان کمک می کند». کد ۳: « معلمان در دادن تکالیف و بازخوردهای مناسب، واداشتن دانش آموزان به تفکر و توجه به رفتار و اعمال خود به عنوان الگو عدالت را رعایت کنند مؤلفه ویژگی های شخصیتی شامل زیرمؤلفه های: اخلاق مداری، داشتن سعه صدر، عشق و علاقه به معلمی، مسئولیت پذیری و تعهد، شنونده خوب، سلامت جسمانی و روانشناختی، مبتکر و خلاق، تسلط بر مباحث تربیتی، توانایی تعامل با دیگران، درک احساسات و عواطف فراگیران، عطف و مهربانی، احترام به احساسات، عواطف و ارزش ها، شوخ طبعی و بذله گویی، علاقه مندی به فراگیران، صداقت و آراستگی ظاهری می باشد. کد ۵: « دانش آموزان در کلاس باید به پیام ها و کلماتی که بیانگر ارزش های اخلاقی هست توجه نکنند». کد ۵: « معلمان اگر به دانش آموزان کلاس خود علاقه مند نباشند چندان در کلاس موفق نیستند». کد ۱: « اگر فراگیر در کلاس بارها مسئله ای را متوجه نشد می توان با صبر و حوصله و مهربانی به او آموزش داد». کد ۵: « معلم می تواند به هر یک از بچه های کلاس مسئولیت بدهد و از آنها بخواهد که نسبت به آن متعهد باشد». ۱۳: « دانش آموزان با معلمی که از لحاظ جسمانی و روانی سالم هست بهتر ارتباط برقرار می کنند». کد ۱۰: « استفاده از روش های جدید در کلاس درس دانش آموزان را خلاق بار می آورد». کد ۲: « تعلیم و تربیت لازم و ملزوم همدیگر هستند بنابراین باید در مدارس علاوه بر بعد آموزش به مسائل تربیتی هم توجه شود». کد ۴: « معلم باید احساسات و عواطف دانش آموزان را تشخیص و درک کند». کد ۱۳: « معلمان شوخ طبع و بذله گو بهتر می توانند با دانش آموزان خود ارتباط برقرار کنند». کد ۹: « چقدر خوب است که معلمان با پوشش ساده اما شیک و مناسب در کلاس حاضر شوند». کد ۱۲: « معلم باید به موضوع صداقت در کلاس توجه کرده و فراگیران را به انجام این کار تشویق کند». همچنین ویژگی مهارت ها شامل زیر مؤلفه های خودآگاهی، برقراری ارتباط، خودتنظیمی، مسئولیت پذیری، ابراز وجود، مدیریت عواطف و احساسات و همدلی می باشد. کد ۱۰: « معلمان که شناخت کافی نسبت به خود دارند در شیوه ابراز احساسات خود بهتر عمل می کنند». کد ۱۰: « معلمان که بهتر با فراگیران ارتباط برقرار می کنند در حل مشکلات تحصیلی، عاطفی و روانی آنها موفق تر هستند». کد ۱۴: « فراگیران دارای یادگیری خود تنظیمی بالا تمایل و علاقه درونی به درسها دارند و برای تکمیل تکالیف درسی از خود فعالیت بیشتری نشان می دهد». کد ۳: « فراگیری که در کلاس جسارت دفاع از خود را به شکل منطقی دارند در کلاس موفق تر هستند». کد ۱: « معلمان با شناخت عواطف و احساسات فراگیران می توانند مسائل و مشکلات رفتارهای آنها را مدیریت کنند». کد ۹: « اگر معلمان فراگیران را به خوبی درک کنند فراگیران روابط عمیق تری با همکلاسی ها و جامعه شان ایجاد می کنند».

بحث و نتیجه گیری

معلم نقش بسیار اساسی در فرایند یاددهی- یادگیری بر عهده دارد. سواد عاطفی معلم، نقش مهمی در عملکرد تحصیلی، رفتاری، عاطفی و اجتماعی دانش آموزان دارد. نقش الگویی معلم و تأثیری که او در انضباط دادن به رفتارهای دانش آموزان دارد بر همگان روشن است. اگر معلم از ویژگی الگودهی خوبی به ویژه عاطفی برخوردار باشند، می تواند تأثیرات عمیقی در عملکرد تحصیلی، عاطفی، رفتاری، اجتماعی، اخلاقی و روانی فراگیران باقی گذارد. معلم باید ضمن توجه به ویژگی های شناختی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان، به ابعاد گوناگون دانش آموز از جمله بعد عاطفی(نگرشی) توجه کند و از این بعد غافل نماند تا میزان انگیزه و علاقه دانش آموزان را به کلاس درس بیشتر کند و در رفتار فراگیر تغییر ایجاد کند.

هدف کلی این پژوهش شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان بود. در این راستا، چهار مقوله، شناخت و آگاهی از فراگیران، مدیریت کلاس، ویژگی های شخصیتی و مهارت ها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در زمینه مؤلفه مربوط به شناخت و آگاهی از فراگیران باید گفت که یکی از وظایف مهم معلمان در قرن بیست و یکم، افزودن و به روز کردن اطلاعات خود است. معلم باید خود را با تغییر و تحولات امروزی هماهنگ کند، نیاز فراگیران خود را بشناسد و اقدامات لازم را انجام دهد. وی باید در برنامه درسی خود بر اساس ویژگی ها و خصوصیات یادگیرندگان خود تلاش کند. فراگیران در دوره های سنی مختلف وحتى در یک سن مشابه از نظر جسمانی-حرکتی، شناختی و عاطفی-اجتماعی نیازها و علایق یکسانی ندارند. شناخت ویژگی های کودکان، نوجوانان و جوانان و تفاوت آنان در سنین مختلف رشد و دوره های مختلف تحصیلی، مهم ترین وظیفه و نقشی است که صاحب نظران تعلیم و تربیت از معلمان و سایر کارکنان مدارس و در موارد زیادی از خانواده ها انتظار دارند؛ زیرا دانش آموزان محور اصلی تعلیم و تربیت هستند و عناصر و ارکان دیگر آموزش و پرورش در خدمت رشد و تربیت آنان می باشند. از این رو ضرورت دارد معلمان مدارس از طریق به کار بردن روش ها و فنون و ابزار مختلف به شناخت ویژگی های جسمی، عاطفی، روانی، اخلاقی و اجتماعی هر یک از کودکان و نوجوانان و جوانان آشنایی کامل پیدا کنند. در حقیقت معلمان خوب همواره به این موضوع توجه دارند و می کوشند تا با شناخت تفاوت های فراگیران حاضر در کلاس، درس را به نحوی طراحی و ارائه کنند که همه دانش آموزان به رغم توان متفاوتی که دارند، به حداکثر پیشرفت ممکن دست یابند. وجود تفاوت های فردی در میان دانش آموزان از نظر هوش، شخصیت، استعداد، پیشرفت تحصیلی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی و قدرت یادگیری مطالب و... یکی از مهمترین مسائلی است که معلمان در کلاس های خود با آن مواجهند چرا که معلمان به تجربه دریافته اند که شیوه برخورد و پیروی از یک روش تدریس خاص نمی تواند برای همه دانش آموزان به طوریکسان مفید باشد. معلم باید به تفاوت های فردی دانش آموزان توجه داشته

باشد. توجه انفرادی معلم و برقراری ارتباط با تک تک دانش آموزان باعث شناخت تفاوت‌های درون فردی دانش آموزان می شود، هرچه شناخت تفاوت‌های درون فردی بیشتر میسر گردد نیازهای خاص دانش آموزان بیشتر تامین می گردد. بنظر می رسد برای لحاظ کردن تفاوت های فردی فراگیران در آموزش ها لازم است در برنامه های درسی، نحوه آموزش ها، زمان آموزشها و محتوای مواد درسی برای هر جنسیت انعطاف لازم ایجاد گردد. همچنین معلم باید عقاید، تفکرات و ایده های فراگیران را به خوبی بشناسد و در جهت تحقق و شکوفایی آنها تلاش کند. دانش آموزان با تفاوت‌های فردی وارد مدرسه می‌شوند، این وظیفه معلم است این تفاوت‌ها را شناسایی کند و تدریس خود را به فراخور استعداد و توانایی آن ها ارایه دهد. تفاوت‌های فردی دانش آموزان یکی از مهم ترین مسائل در کلاس درس است که معلم باید توجه خاصی به آن داشته باشد و فرآیند یاددهی - یادگیری کلاس را طوری تنظیم کند تا تمامی دانش آموزان به تناسب آمادگی ذهنی خود بتوانند از آن استفاده کنند.

در زمینه مؤلفه‌ی مربوط به مدیریت کلاس، روش تدریس معلم باید با اصول و اهداف آموزش و پرورش و ویژگی های فراگیران هماهنگ باشد تا بتواند ضمن جهت دادن به فعالیت‌های آموزشی خود، فراگیران را به سوی اهداف تعلیم و تربیت به ویژه سواد عاطفی هدایت کند. اگر معلم خواهان آن است که کارآیی و موفقیت بیشتری در تدریس داشته باشد، باید ضمن مهارت و تسلط بر محتوای درسی به نکات ظریف و حساس روانشناسی (یادگیری و تربیتی) به خصوص روانشناسی عواطف به طور دقیق توجه کند. معلم نباید از عامل انگیزه در تحریک دانش آموزان غفلت کند. انگیزه، دانش آموز را به سمت یادگیری سوق می‌دهد، علاقه و عشق او را برمی‌انگیزند و به فعالیت‌ها و تلاش‌های او شکل و جهت می‌بخشد. معلمان برای اینکه وظایف تدریس و آموزش خود را به خوبی انجام دهند می بایست در حیطه های تدریس خود از دانش و آگاهی کافی برخوردار باشند. مشتاق به تدریس خود باشند و از روش های متنوع تدریس استفاده کنند. معلمان باید نظریه های متعدد یادگیری را بشناسند و در جای مناسب و مورد نیاز از آنها استفاده کنند. برای معلمان آشنایی با چند نوع روش تدریس نیز بسیار ضروری است و لازم است معلمان با آخرین روش های نوین تدریس رشته خود آشنا باشند و درعین حال معلم با سواد عاطفی باید توانایی های ویژه ای در مدیریت کلاس، ارتباط بین فردی، توانایی انتقال مطالب و به طور کلی توانایی تأثیرگذاری بر شاگردان خود را دارا باشد. معلم محور عدالت آموزشی است، آمادگی معلم برای حضور در کلاس، افزایش کیفیت یادگیری در کلاس، نشاط‌انگیز بودن و جذب دانش آموزان در کلاس درس، و مدیریت زمان همگی بیانگر عدالت آموزشی هستند. معلمان باید به همه دانش آموزان در کلاس توجه داشته باشند و فرصت های یاددهی یادگیری برابری در کلاس وجود داشته باشد. باید در ارائه مجتوا و فعالیت های مورد نیاز، دادن تکالیف و بازخوردهای مناسب، واداشتن دانش آموزان به تفکر و توجه به رفتار و اعمال خود به عنوان الگو

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از...

عدالت را رعایت کنند. روحیه نقد پذیری برای معلم ضروری است. معلم باید "انتقادپذیر" بوده و به "عقاید و افکار دانش آموزان خود احترام" گذارد. کیفیت تعامل معلمان با دانش آموزان در کلاس درس برای موفقیت دانش آموزان در مدرسه، با توجه به اظهارات (Cadima, Lil & Berchinal, 2010) اهمیت ویژه دارد. با همه این توصیفات می توان مدعی بود که چگونگی رابطه معلم با دانش آموزان نقشی اساسی در انگیزه، یادگیری و موفقیت دانش آموزان دارد (Newbery & Daivic, 2008).

در زمینه مؤلفه ویژگی های شخصیتی معلم با سواد عاطفی می توان گفت که در میان معلمان تفاوت های شخصیتی وجود دارد که به معلمان و سایر افرادی که با کودکان ارتباط دارند کمک خواهد نمود تا در مواجهه با خصوصیات، ویژگی های فراگیران و شیوه برخورد با دانش آموزان و انتخاب روش تدریس مناسب، به طور عملی تر و عینی تر برخورد نمایند و از این طریق در تثبیت بیشتر یا تعدیل اینگونه رفتارها مؤثر باشند. معلمان بایستی شاگردان را به اصلاح ظاهر و باطن و تقوی دعوت نماید و خویشتن را پیش از همه مقید به مراعات تقوی در همه زمینه ها کند، تا شاگردان به اعمال او اقتدا کنند و از گفتارش سود ببرند. کلمات و پیامهایی که بیانگر ارزشهای اخلاقی است، باید در نقاط مختلف مدرسه و در معرض توجه دائم دانش آموزان قرار گیرد و در فرصتهای مختلف درباره ی آنها صحبت شود. در مدرسه می توان کلماتی مانند احترام، همکاری، درستی، تفاهم، بخشش و عفو را به عنوان ارزشهای مهم در مدرسه با حروف درشت در تابلوهای متعدد و در سراسر یا نقاط دیگر نصب کرد و در کلاس در مورد آنها بحث کرد. علاقه به شاگردان و دوست داشتن او از دیگر عوامل مؤثر شخصیت معلم است. به اعتقاد (Mazarano and Mazarano, 2003) شاید مشخص ترین راه برای ایجاد ارتباط مناسب با دانش آموزان، دوست داشتن تک تک آن هاست. علاقه مندی به مخاطب و مهربانی با او باعث ایجاد اعتماد به نفس و تأثیر بر مخاطب می شود (Cabaneh, 2012). می توان گفت معلم هر قدر هم دارای تخصص و مهارت باشد، اگر به دانش آموزان خود علاقه نداشته باشد تأثیرگذاری او چندان نخواهد بود. معلمانی که دارای ویژگی شوخ طبعی و وبذله گویی هستند بهتر می توانند با شاگردان خود ارتباط برقرار کنند و میزان تأثیرگذاری شان بیشتر است. با استفاده از مهارت گوش دادن، معلم به تک تک دانش آموزان توجه دارد و در هنگام صحبت کردن سعی خواهد کرد با تمام وجود به حرف های آنان گوش دهد. معلم با تمرکز در کلاس می تواند توجه دانش آموزان را جلب کند. این باعث ایجاد انگیزه و علاقه در دانش آموزان می شود و میزان تأثیرگذاری معلم را بالا می برد. تقویت مسئولیت پذیری از طریق عادت دادن دانش آموزان به مشارکت در امور گوناگون حاصل می شود. معلم باید مشارکت را به دانش آموزان از طریق ایفای نقش، اظهار نظر، ارائه پیشنهاد، تصمیم گیری و قبول مسئولیت در زمینه ی فعالیت های جامعه یاد دهد. معلم باید با دانش آموزان با تواضع و فروتنی برخورد کند، علم و دانایی معلم نباید باعث

تکبر و غرور وی شود. برخورد متواضعانه و خاشعانه منجر به راحتی شاگرد در کنار معلم و ارتباط بیشتر با او می شود و این باعث می شود که معلم در دل آنها نفوذ کند. برای معلمان با توجه به وظیفه خطیری که در پیش رو دارند، سعه صدر به میزان متوسط ناکافی است بلکه معلمان باید سعی کنند، مدارا و سعه صدر جزئی از منش و شخصیت آنان و به طور کلی راهنمای آنان در نحوه زندگی کردن باشد (Teran, 2005). معلمان باید در کلاس درس در مقابل رفتارهایی از قبیل پرخاشگری، گيجی و ابهام، بی حوصلگی و نیاز به راهنمایی مکرر، سعه صدر بیشتری از خود بروز دهند. معلم باید از لحاظ جسمانی و روانی سالم باشد تا بهتر بتواند با فراگیران ارتباط برقرار کند و آنها را در بحران‌ها و مسائل فردی، عاطفی، خانوادگی و اجتماعی کمک نماید. معلم می تواند فراگیران را به داشتن ایده های بکر و نو تشویق نماید، مطالب درسی را به صورت مسأله و معما برای شاگردان طرح کند، شیوه های مختلف یادگیری را پیش پای آنان قرار می دهد تا با استفاده از نیروی خلاقیت و ابتکار خود مسیر و روش یادگیری را جست وجو نمایند. معلم باید ارتباط خوب و موثری با دانش آموزان والدین و همچنین همکاران داشته باشد این کار باعث می شود که معلمان با یکدیگر همفکری کنند و از دانسته ها و روشهای آموزشی یکدیگر بهره مند شوند، با اولیاء هم در جریان مسائل و مشکلات یکدیگر قرار گیرند و با همکاری یکدیگر امر تعلیم و تربیت را پیش ببرند، با دانش آموزان نیز باعث می شود که بیشتر به همدیگر نزدیک شده و همدیگر را بفهمند و دانش آموز بیشتر می فهمد که چگونه عمل کند. معلم در کلاس درس، علاوه بر موضوع درس، باید به مباحث و رفتارهای تربیتی و اخلاقی خود و دانش آموزان توجه داشته باشد، زیرا آموزش و تربیت با هم در تعامل هستند و در کلاس درس با هم در ارتباط هستند و به نوعی مکمل همدیگر هستند. معلمان هرچه بیشتر به جنبه های عاطفی و انسانی در کلاس توجه کنند بیشتر می توانند به کارآمدی و اثر بخشی تدریس خود امیدوار باشند. معلمین، می توانند نسبت به فراگیران خود احساس مطلوب و خوشایندی داشته باشند. مهرورزی، فروتنی و نرمش معلم در برخورد با شاگردانش دل و ذهن آنان را به او متمایل کرده و با تمام وجود آموخته های معلم را دریافت خواهند کرد. معلمی موفق است که دانش آموزانش را دوست بدارد و به آنان علاقه داشته باشد. علاقمندی و دلسوزی هم به عنوان یک الگو تأثیر بسیار مثبتی در جلب علاقه ی شاگردان به درس دارد. این علاقه‌مندی هم از طریق رفتارهای کلامی و هم رفتارهایی غیر کلامی به شاگردان منتقل می‌شود. آراستگی ظاهر معلم از حیث لباس، می تواند تأثیری شگرف، اما غیر مستقیم بر شخصیت دانش آموزان بگذارد. رعایت هنجارهای اخلاقی و اسلامی، آراستگی ظاهر و پوشش مناسب به دلیل نقش یا الگوسازی معلم از یک طرف و ایجاد بهداشت روحی و روانی در دانش‌آموزان از طرف دیگر از اهم وظایف معلم است. بی‌توجهی معلم به این امر می‌تواند به رفتار آینده دانش‌آموز آسیب برساند.

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلم از...

آخرین بعد از ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلم، مهارت ها است. معلمی که شناخت خوب و کاملی از خود داشته باشد، پیش از هر چیز توانایی خود را در نظر می گیرد و در صورتی که احساس کند به درستی از عهده ی انجام این کار بر نمی آید، شیوه ی دیگری را انتخاب می کند. معلمان باید به خودآگاهی برسند و از احساسات و عواطف خود، آگاهی کامل داشته باشند تا تصویری منسجم و واضح از خود بسازند و بتوانند در طی مراحل رشد مسیر شغلی آن را توسعه دهند. معلمانی که مهارت عاطفی دارند؛ یعنی کسانی که احساساتشان را به خوبی می شناسند و هدایت می کنند و احساسات دیگران را نیز درک و به طرز اثربخشی با آن برخورد می کنند، در حیطه های مختلف زندگی موفق اند، این افراد از زندگی خود رضایت دارند و آنان افرادی مولد و کارآمد هستند. از لحظه ورود معلم به کلاس درس ارتباط بین او و شاگردان برقرار می شود. اولین گام در ارتباط مؤثر آن است که بین معلمان و فراگیران یک ارتباط عاطفی به وجود آید. بر اثر این ارتباط، معلم سعی می کند که خود را به کلاس درس بقبولاند. چنانچه در این امر موفق گردد، نگرش فراگیران نسبت به معلم و درس او مثبت شده، انگیزه بهتر و بیشتری پیدا می نمایند تا با او همکاری کنند. رابطه ای مؤثر همراه با حسن تفاهم با دانش آموزان فضایی مثبت و مطلوب از کلاس درس را فراهم خواهد آورد. و در نهایت در سایه مدیریت صحیح کلاس و ارتباط مؤثر با کلاس نه تنها اهداف آموزشی تحقق خواهد یافت بلکه فراگیر برای ورود به جامعه بزرگتر از نظر مهارت های عاطفی، ارتباطی و اجتماعی آمادگی لازم را کسب خواهد نمود. رفتار معلم بازتاب افکار و احساسات اوست. واکنش معلم به رفتار دانش آموزان، در واقع نشانگر وضعیت روحی اوست. دانش آموزان خواه ناخواه همواره احساساتی را در معلمان برمی انگیزند. به عنوان افرادی حرفه ای، کار معلم این است که این شرایط را مدیریت کند. با مدیریت عواطف خود می توانند از عهده ی بدرفتاریها برآیند و پاسخی متناسب با آن بدهند. هنگام مدیریت عواطف خود، مهم نیست چه احساسی داریم، مهم این است چه کاری می کنیم. هنگامیکه معلمان به سازمان خود و کلاس درس مسئول و متعهد می شوند مایلند تلاش بیشتری داشته باشند. معلمانی که در سطوح بالای تعهد قرار دارند، انگیزه بیشتری برای حضور مشتاقانه و فعالیتهای جدی در مدارس دارند. آنها می توانند تحقق اهداف مدرسه را تسهیل کرده و در جهت دستیابی به اهداف مدون بکوشند. دانشجو-معلمان دانشگاه فرهنگیان باید مهارت ابراز وجود را فراگیرند و آن را درونی نمایند و به سطحی از توانایی و مهارت دست یابند که بتوانند آن را به دانش آموزان نیز منتقل نمایند. معلمانی که از مهارت اجتماعی ابراز وجود برخوردار هستند دربرخورد با دیگران، بر اساس احترام به عقاید، باورها، افکار و احساسات آنها عمل می کنند و چنین توقعی نیز از دیگران دارند. آموزش خودتنظیمی به دانش آموزان این امکان را می دهد تا با برنامه ریزی، سازماندهی و خودبازبینی، به انجام تکالیف درسی و فعالیتهای روزمره بپردازند، شکست های متعدد، دوباره مورد

بررسی و بازبینی قرار گیرند و سرانجام یادگیری فعال در اینگونه دانش آموزان بهیچوجه باید تلاش خود را معطوف به برنامه های تربیتی کنیم که هدف آن خودتنظیم کردن هرچه بیشتر دانش آموزان در امر آموزش و در پی آن پرورش انسانهایی کارآمد، مسئول و مستقل باشد. خودتنظیمی به واسطه افزایش هدف گذاری، حل مسئله، تصمیم گیری منجر به افزایش توانایی در ارزیابی مهارتها، آگاهی از رجحانها، علایق، نقاط قوت و ضعفها، توانایی در نظر رفتن ابعاد مختلف یک موضوع و همچنین قابلیت تعیین پیامدها هنگام تصمیم گیری می شود و با گسترش مهارت های دفاع کردن از خود، مهارت های خودارزشیابی، مهارت های عملکرد مستقلانه و قدرت سازگاری با تغییرات و اعتماد به نفس و خلاقیت، اشتیاق به تحصیل را افزایش می دهد. معلمان باید از یک محیط همدلانه بهره زیادی ببرند. معلمان باید در شادسازی فضای کلاس درس کوشا باشند و بیش از گذشته تمایل دانش آموز را در کلاس درس در نظر بگیرند و در راستای برانگیختن تلاش دانش آموزان قدم بردارند، زیرا بدون تلاش دانش آموز هیچ یک از راهبردها برای اجرایی کردن محیط یادگیری همدلانه عملیاتی نخواهد شد. به طور کلی با توجه به چهار مولفه بیان شده سواد عاطفی معلمان (ویژگی ها و نیازهای دانش آموزان، تدریس و کلاس، ویژگی های شخصیتی و مهارت ها)، می توان گفت که معلمانی که با ویژگی های فراگیران به خصوص ویژگی های عاطفی آنها آشنا هستند، در مدیریت کلاس خود به ابعاد عاطفی توجه ویژه ای دارند، و بتوانند در کنار ویژگی های شخصیتی که دارند عواطف و احساسات خود و فراگیران را تشخیص دهند و در زمان مناسب ابراز کنند و بازخورد نشان دهند، همچنین از مهارت های عاطفی لازم جهت مدیریت احساسات و عواطف برخوردار باشند هم خودشان اثربخش تر خواهند بود و هم فراگیران موفق تری تربیت خواهند کرد. مطالعه حاضر به تحقیق در مورد ویژگی های سواد دانشجو عاطفی معلمان کمک می کند. نکته مهم این است که یافته های این مطالعه می تواند به عنوان نقطه شروعی برای طراحی برنامه های درسی با هدف ارتقای سطح سواد عاطفی دانشجومعلمان مورد استفاده قرار گیرد.

بخش اعظم مباحث نظری پژوهش، حاصل مطالعات بین الملل و فرایند ترجمه مباحث بوده است، که این موضوع خود بیشتر سبب زمان بزی دوره تحقیق بوده است، و با توجه به این که تحقیق حاضر ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان را مورد بررسی قرار داده است، بنابراین نتایج این تحقیق به طور کامل قابل تعمیم به همه دوره های تحصیلی و دانشگاهها نیست. پیشنهاد می شود در دانشگاه فرهنگیان و سایر دانشگاهها، به جنبه های عاطفی، شخصیتی و اجتماعی دانشجویمان توجه شود. همچنین در دوره های تربیت معلم و دانشگاه فرهنگیان واحدها و دروس ویژه ای در ارتباط با پرورش مهارت های عاطفی و اجتماعی یا به صورت تلفیقی مدنظر قرار گیرد. کارگاههای آموزشی در رابطه با آموزش مهارت های عاطفی و اجتماعی معلمان اثربخش خواهد بود.

- Adib Haj Bagheri, M; Parvizi, S and Salsali, M. (2011). **Qualitative research methods** .Tehran: Center for Medical Science (Boshra) (in Persian).
- Aguilar, P., Lopez-Cobo, I., Cuadrado, F& Isabel, B(2019). **Social and Emotional Competences in Spain: A Comparative Evaluation Between Spanish Needs and an International Framework Based on the Experiences of Researchers, Teachers, and Policymakers**. ORIGINAL RESEARCH published doi: 10.3389/fpsyg.2019.02127
- Aspelin, J. (2019). Enhancing pre-service teachers' socio-emotional competence. *The International Journal of Emotional Education*, 11(1), 264–283.
- Bazargan, A. (2011). **An introduction to qualitative research methods and a combination of common approaches in behavioral sciences**. Third edition, Tehran: Didar(in Persian).
- Burman, E. (2009). Beyond emotional literacy in feminist and educational research. *British Educational Research Journal*, 35(1), 137-155.
- Camilleri, S., Caruana, A., Falzon, R. and Muscat, M. (2012) "The promotion of emotional literacy through Personal and.Social Development: the Maltese Experience," *Pastoral Care in Education: An International Journal of Personal, Socialand Emotional Development*, Vol. 30, Issue 1: 19-37. UK: Routledge.
- Corcoran, R. P., & Tormey, R. (2012). How emotionally intelligent are pre-service teachers? *Teaching and Teacher Education*, 28(5), 750-759.
- Cubukcu, Z. (2012). The effect of hidden curriculum on character education process of primary school students [White paper]. **Retrieved from Academia.edu:**<file:///C:/Users/shannongarcia/Downloads/19-libre.pdf>
- Greenberg, M. T., Domitrovich, C. E., Weissberg, R. P., & Durlak, J. A. (2017). Social and emotional learning as a public health approach to education. *The Future of Children*, 13-32
- Edwards, F. (2021). The Influence of Emotio on Preservice Teachers as they Learn to Assess Student Learning. **Australian Journal of Teacher Education**, 46(4). <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2021v46n4.2>
- Garner, P., Bender, S., & Fedor, M. (2018). Mindfulness-based SEL programming to increase preservice teachers' mindfulness and emotional competence. *Psychology in the Schools*, 55(4), 377-390.
- Goleman, D. (1997). **Emotional Intelligence, why it can matter more than IQ**. Bantam, New York, NY: Bantam Book.
- Greenberg, M. T., Kusche, C. A., Cook, E. T., & Quamma, J. P. (1995). Promotingemotional competence in school-aged children: The effects of the PATHS Curriculum. *Development and Psychopathology*, 7, 117-136.
- Haddadi, M. (2017). Media Literacy and Education, *Sprout Growth*, No. 51(in Persian).
- Hagenauer, G., Hascher, T & Volet, S. E.(2015). **Teacher emotions in the classroom**: associations with students' engagement, classroom discipline and

the interpersonal teacher-student relationship. *Eur J Psychol Educ*, 30:385–403 DOI 10.1007/s10212-015-0250-0

Hooman, H. A. (2001). *Knowledge of scientific method in behavioral sciences (basics of research)*. Tehran: Parsa Publications (in Persian).

Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1), 491-525.

Jones, S. M., Bouffard, S. M., & Weissbourd, R. (2013). Educators' social and emotional skills vital to learning. *Phi Delta Kappan*, 94(8), 62-65.

Kelly, B., Longbottom, J., Potts, F., & Williamson, J. (2004). Applying emotional intelligence: exploring the PATHS curriculum. *Educational Psychology in Practice*, 20, 221-240

Larsson, B., & Drugli, M. B. (2011). School competence and emotional/behavioral problems among Norwegian school children as rated by teachers on the Teacher Report Form. *Scandinavian Journal of Psychology*, 52(6), 553-559

Madalinska-Michalak J (2015) Developing emotional competence for teaching. *Croatian Journal of Education*. 17(2): 71–97.

Miyashiro Matsumoto, R. I.(2012). **Dropout Prevention in Latino Middle School Students Using Emotional Literacy. Partial Fulfillment of the Requirements for The degree of Master of Arts in School Counseling.** The Faculty of Adler Graduate School.

Mehrmohammadi, M et al. (2001). Curriculum: perspectives, approaches and perspectives. What is the fifth Tehran: Samt and Be published

Nemec, M, A.(2014). **Enhancing Emotional Literacy: A Critical Case Study of Multiple Stakeholders' Perspectives and Effects of a Whole-School Approach.** A thesis submitted to the Australian Catholic University in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy.

Oberle, E., & Schonert-Reichl, K. A. (2016). Stress contagion in the classroom? The link between classroom teacher burnout and morning cortisol in elementary school students. *Social Science & Medicine*, 159, 30-37.

Palomera, R., Fernández-Berrocal, P., & Brackett, M. A. (2008). Emotional intelligence as a basic competency in pre-service teacher training: Some evidence. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 6(2), 437-454.

Pillen, M. T., Beijgaard, D., & den Brok, P. J. (2013). Tensions in beginning teachers' professional development, accompanying feelings and coping strategies. *European Journal of Teacher Education*, 36, 240–260. doi:10.1080/02619768.2012.696192.

Rodriguez Alcocer., L. A.(2019). **Social-Emotional Competencies In Pre-service Teachers.** A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree in Doctor of Philosophy. The University of Western Ontario.

شناسایی ویژگی های سواد عاطفی دانشجومعلمان از...

Schonert-Reichl, K. A., Kitzl, M. J., & Hanson-Peterson, J. (2017). **To Reach the Students, Teach the Teachers: A National Scan of Teacher Preparation and Social & Emotional Learning**. A Report Prepared for CASEL. Collaborative for academic, social, and emotional learning.

Sheehan, K., & O'Reilly, T. (2012). The case for scenario-based assessments of reading competency. In J. P. Sabatini, T. O'Reilly, & E. R. Albro (Eds.), *Reaching an understanding: Innovations in how we view reading assessment* (pp. 19–33). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Education.

Sheppard M., Levy S. (2019). Emotions and teacher decision-making: An analysis of social studies teachers' perspectives. **Teaching and Teacher Education** ;77:193–203. doi: 10.1016/j.tate.2018.09.010. [[CrossRef](#)] [[Google Scholar](#)]

Steiner, C. and Perry, P. (1997). **Achieving Emotional Literacy**. London: Bloomsberry Publishing.

Stevens, J. E. (2012, April 23). **Lincoln high school in Walla Walla, WA, tries new approach to school discipline—suspensions drop 85%. Aces Too High**. Retrieved from <http://acestoohigh.com/2012/04/23/lincoln-high-school-in-walla-walla-watryes-new-approach-to-school-discipline-expulsions-drop-85/>

Strauss, A and Corbin, J. (1998 / 2016). **Basics of qualitative research of production techniques and stages Background theory**. Translation: Ebrahim Afshar. Tehran, Nay(in Persian).

UNESCO Institute for Statistics. (2019). Retrieved March 7, 2020 from [https://data.worldbank.org/indicator/ SE.ADT.LITR.FE.ZS?locations=SS](https://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.LITR.FE.ZS?locations=SS)